

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

НАУКОВИЙ ПРОСТІР ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

У статті висвітлюється становлення наукової думки у галузі хореографічної освіти в Польщі; з'ясовуються основні проблеми, розглянуті на I Конгресі танцю та I Міжнародній конференції «Танцювальна освіта в Польщі – реалії та виклики» у Варшаві; аналізується тематика регіональних досліджень.

Ключові слова: *хореографічна освіта, наукова думка, регіональні дослідження.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі в європейському науковому просторі актуалізуються проблеми розвитку хореографічної освіти та вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців-танцівників. Реформаційні процеси в хореографічній галузі, що відбуваються останніми роками в Польщі, здійснюються за такими основними напрямками: збереження національних танцювальних традицій, розвиток сучасної хореографії, дослідження хореографії в контексті мистецької освіти.

Хореографічна освіта найчастіше розглядається польськими науковцями як багаторівневий процес, що може активно впливати на формування духовних якостей людини через цілеспрямовану передачу молоді соціально-історичного досвіду засобами мистецтва (Romana Agnel, Roman Arndt, Karol Urbański). Дослідники вивчають естетичні аспекти функціонування хореографічного мистецтва (Agata Siwiak, Edyta Kozak), його історію, умови формування виконавської майстерності (Jacek Przybyłowicz, Elwira Piorun, Grzegorz Chełmecki, Anna Króllica) тощо. Сьогодні напрями досліджень в галузі хореографічної освіти Польщі досить умовно можна поділити за декількома групами: філософські, педагогічні, мистецтвознавчі, історичні.

Мета статті – узагальнення наукової думки у сфері хореографічної освіти Республіці Польща; – конкретизована у таких завданнях:

- висвітлити процес становлення галузевої наукової думки в Польщі;
- розглянути основні проблеми, що дискутувалися на I Конгресі танцю та I Міжнародній хореографічній конференції у Варшаві;
- проаналізувати та систематизувати наукові рапорти щодо хореографічної освіти в польських регіонах.

Для розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс *теоретичних методів*, зокрема: аналіз, систематизація та узагальнення польської наукової думки у сфері хореографічної освіти. Для вивчення реалій хореографічного наукового простору використовувалися *емпіричні методи*: бесіда, спостереження та обговорення.

Виклад основного матеріалу. Розвиток мистецької освіти в Польщі є зумовлений потребами суспільства у створенні багатоманітного культурного простору, в якому особливе місце належить хореографічній культурі, особливо її новітнім проявам. Хореографічна освіта як самостійна галузь знаходиться в Польщі на стадії становлення. Однак, слід наголосити, що цілий ряд наукових праць складають золотий фонд польської наукової думки у цій сфері.

Становленню наукової думки в Польщі сприяла низка подій, за допомогою яких спостерігається поживлення досліджень з питань професійної підготовки майбутніх фахівців танцювального мистецтва. У науковому просторі хореографічної освіти вирізняють розвідки у сфері сучасного танцю, здійснені Ядвигою Маєвською (Jadwiga Majewska) та Йоанною Шимайдою (Joanna Szymajda). Їх автори наголошують на тому, що реальний розвиток сучасного танцю в Польщі не можливий без повстання спеціального науково-дослідного осередку, а також плану підтримки галузі.

Вирішальною подією стало створення у 2010 році Інституту Музики і танцю як дослідницького центру. Його діяльність спрямована на розвиток музичної культури і танцю в Польщі, поліпшення якості освіти, на підтримку існуючих культурних установ. Інститут також бере участь в обміні

інформацією та досвідом між національними та міжнародними професійними організаціями, організовує семінари та науково-дослідні комісії. Серед найбільш важливої діяльності Інституту є організація I Конгресу танцю (квітень 2011 р., Варшава), який викликав великий інтерес серед широкої наукової та педагогічної громадськості [3].

За три дні роботи Конгресу у секціях виступило 37 науковців. Систематизація проблем, порушених у доповідях, дозволила виділити наступні секції: етапи професійного розвитку танцівників та пов'язані з цим проблеми; інфраструктура хореографічної галузі, її сучасний стан і стратегічне планування розвитку; вищі навчальні заклади та їх роль у підготовці педагогів-хореографів; професійна хореографічна освіта за кордоном; розвиток сучасного танцю в Польщі; народний та фольклорний танець та ін. [5].

Враховуючи актуальність, науково-практичну й методичну значущість пропозицій, висловлених доповідачами на I Конгресі танцю, було розроблено завдання на майбутнє [3]:

- запроваджувати реформи професійної освіти в галузі танцю;
- наполягати на збільшенні фінансування хореографічної освіти;
- створити умови в галузі танцювальної освіти для співробітництва з іншими країнами Європи;
- посилити позиції балету в оперних театрах;
- адаптуватися до потреб існуючої інфраструктури хореографічної галузі й побудувати нову;
- активізувати комплексні й компаративні дослідження проблем танцювальної освіти;
- модернізувати навчальний процес мультимедійними засобами;
- реалізувати рішення Конгресу.

Другим етапом становлення наукової думки стала I Міжнародна наукова конференція «Танцювальна освіта в Польщі – реалії та виклики», яка була підготовлена і проведена у червні 2012 року Інститутом Музики і Танцю у Варшаві. У роботі конференції взяли активну участь представники

Департаменту освіти в галузі мистецтва і культури, представники Міністерства культури і національної спадщини, наукові співробітники Центру художньої освіти, викладачі закладів освіти та культури, у тому числі професура Державної Вищої Театральної Школи імені Людвика Сольського в Кракові, Університету Музики імені Фредеріка Шопена у Варшаві, науковці Музичної Академії імені Г. та К. Бацевичів в Лодзі, Інституту Музики і Танцю в Варшаві, Відділу Театру Танцю в Битомі, а також директори загальноосвітніх балетних шкіл. Представницькими були також делегації з Франції та Швейцарії, члени яких під час обговорення висвітлили проблеми танцювальної освіти та підготовки педагогів-хореографів у своїх країнах. Нам випала честь презентувати Україну на цій конференції.

На конференції дискутувалися такі питання: хореологія як самостійна наука, розвиток хореографічної освіти в різних регіонах Польщі, професійна освіта в балетних школах, системні рішення на рівні національної політики та міжнародного співробітництва, зміни в шкільній артистичній справі та ін. Питання функціонування інструкторських курсів підвищення кваліфікації були розкриті у доповіді керівника театру танцю в Кельцях Ельжбети Шлуфік-Паньтак (Elżbieta Szlufik-Pańtak). Своєю оригінальністю привернув увагу виступ Ядвиги Маєвської (Jadwiga Majewska), присвячений підготовці критиків і теоретиків танцю. Особливо нас зацікавила доповідь Анни Ахімович (Anna Achimowicz) «Медицина танцю». У бесіді з нею ми з'ясували основні завдання танцювально-рухової терапії, соціально-реабілітаційний потенціал хореотерапії в педагогічній роботі з вихованцями, принципи використання техніки руху, що підвищує фізичний, розумовий і духовний розвиток людини.

Під час обговорення проблем на конференції ми з'ясували, що питаннями змісту навчання в балетних школах займається доктор філософських наук та викладач Університету Музики імені Фредеріка Шопена Олександра Дзюрош (Aleksandra Dziurosz). На її думку хореографічні навчальні програми повинні складатися з 4-х загальних розділів: музично-ритмічні вправи, розвиток

танцювальних навичок, теоретичні відомості, формування творчої активності вихованців.

Напружену роботу конференції доповнювали мистецькі заходи, які залишили в її учасників багато цікавих і приємних спогадів. Перший день конференції було завершено урочистим святковим концертом, здійсненим силами вихованців Відділу Театру Танцю в Битомі.

Спостерігаючи за учасниками I Міжнародної конференції «Танцювальна освіта в Польщі – реалії та виклики», ми відзначили, що в останні роки значно розширилися можливості фахівців з хореографічного мистецтва щодо оприлюднення власного наукового доробку. Йоанна Шимайда зазначила, що поступово підвищується науковий рівень праць хореографічної тематики, більш активно залучаються науковці-педагоги, докторанти та аспіранти до розвідки актуальних питань неперервної хореографічної освіти. Результати систематизації науково-дослідної роботи вчених у галузі хореографічної освіти свідчать, що необхідно більш активно спрямовувати педагогів-хореографів на розробку змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх фахівців танцювального мистецтва, на спілкування з науковцями із країн близького та далекого зарубіжжя.

Узагальнюючи наукову думку вчених, відзначимо, що в останнє десятиліття в Польщі відчутно збільшилася кількість захищених дисертацій на хореографічну тематику. В них досліджуються переважно педагогічні (Sylvia Hefczyńska-Lewandowska, Jacek Łumiński, Julia Hoczyk та ін.), історико-мистецтвознавчі (Romana Agnel, Roman Arndt та ін.), філософські (Aleksandra Dziuros, Karol Urbański та ін.) та психологічні (Joanna Szymajda) проблеми танцювальної культури Польщі.

У галузі хореографічної освіти було проаналізовано низку рапортів, які розкривають стан польського танцю в різних регіонах країни. Представниками цих досліджень є Соня Нієспіаловська-Овчарек (Sonia Niespialowska-Owczarek) – Лодзь; Ядвига Грабовська (Jadwiga Grabowska) – Краков; Анна Круліца (Anna Króllica) – Белосток, Калиш, Кельце; Ришард Каліновські (Ryszard Kalinowski) –

Люблін; Марчін Мацкевіч (Marcin Mackiewicz) – Познань; Вітольд Мрозек (Witold Mrozek) – Верхня Сілезія; Юлія Хочик (Julia Hoczyk) – Варшава; Дорота Радванська (Dorota Radwanska) – Вроцлав. В рапортах було висвітлено стан класичного, народного та історичного танцю; стан інфраструктури хореографічної галузі кожного регіону; наданий короткий аналіз динаміки змін; представлено роботу державних та приватних театрів балету, центрів культури, шкіл та університетів; окреслено рекомендації для регіонального розвитку та ін.

Стан сучасного танцю розкрито у «Рапорті о сучасному танці в Польщі в 1989 – 2009 рр.» представленому Ядвигою Маєвською (Jadwiga Majewska) та Йоанною Шимайдою (Joanna Szymajda). Ними вивчені питання еволюції сучасного танцю та хореографічної освіти в Республіці Польща протягом останніх двадцяти років. Дослідниці доходять висновку, що «високий рівень і творчий потенціал польського танцю обмежується слабкістю інституціональних і освітніх установ, відсутністю єдиних програм і субсидій на розвиток танців» [2]. На думку Ядвиги Маєвської та Йоанни Шимайди, в Польщі не вистачає «інтелектуальної бази, необхідної для удосконалення мистецтва танцю – кураторів, критиків, менеджерів» [2].

Питанням розвитку та виникнення нових форм театрального мистецтва присвячена наукова праця Анни Круліци (Anna Królca) «Театр танцю: генезис нових форм театрального мистецтва». Авторка висвітлює зміни та відродження в мистецтві танцю на початку ХХ століття, пояснює Європейські спроби створити сучасний танець, розкриває структуру театру танцю. На прикінці дослідження Анна Круліца описує та аналізує виступи відомих балетмейстерів Піни Бауш (Pina Bausch) та Іоганна Кресніка (Johann Kresnik) [4].

Висновки. Узагальнення наукової думки у сфері хореографічної освіти в Польщі дає підстави для таких висновків.

1. Вузловими моментами становлення наукової хореографічної думки стали перші наукові дослідження Ядвиги Маєвської (Jadwiga Majewska) та Йоанни Шимайди (Joanna Szymajda) у сфері сучасного професійного танцю,

створення Інституту Музики і танцю, проведення I Конгресу Танцю та I Міжнародної хореографічної конференції.

2. Виокремлено основні проблеми, що дискутувалися на I Конгресі Танцю та I Міжнародній хореографічній конференції у Варшаві: вищі навчальні заклади та їх роль у підготовці педагогів-хореографів, професійна хореографічна освіта за кордоном, інфраструктура хореографічної галузі, професійна освіта на рівні балетних шкіл тощо.

3. Проаналізовано низку рапортів різних регіонів країни в яких: висвітлено стан класичного, народного та історичного танцю; представлено роботу державних та приватних театрів балету, центрів культури, шкіл та університетів; окреслено рекомендації для регіонального розвитку.

Зазначимо, що у статті розглянуто окремі аспекти становлення наукової думки у галузі хореографічної освіти в Польщі. Результати комплексного дослідження будуть висвітлені в наших наступних публікаціях.

Список використаної літератури

1. Bender Ewa. Raport o stanie dostepnosci infrastruktury tanca w Polsce / Ewa Bender, Malgorzata Nowak, Anna Wojcik, Iwona Wyzga. – Warszawa: Instytut Muzyki i Tańca, 2011. – 41 s.

2. Grabowska Jadwiga. Raport o tancu wspolczesnym w Polsce w latach 1989-2009 / Jadwiga Grabowska, Joanna Szymajda. – Kraków – Łódź, 2009. – 88 s.

3. Hoczyk Julia. I Kongres Tańca: raport / Julia Hoczyk, Joanna Szymajda. – Warszawa: Instytut Muzyki i Tańca, 2011. – 201 s.

4. Królicza Anna. Teatr tanca: geneza nowej formy sztuki teatralnej / Anna Królicza. – Kraków, 2006. – 140 s.

5. Losakiewicz Jan. Raport o tancu ludowym i tanecznym ruchu folklorystycznym w Polsce / Jan Losakiewicz, Ryszard Teperek. – Warszawa: Instytut Muzyki i Tańca, 2011. – 29 s.

РЕЗЮМЕ

Т.Л. Повалий. Научное пространство хореографического образования в Республике Польша.

В статье освещается становление научной мысли в области хореографического образования в Польше; выясняются основные проблемы, рассмотренные на I Конгрессе танца и I Международной конференции «Танцевальное образование в Польше – реалии и вызовы» в Варшаве; анализируется тематика региональных исследований.

Ключевые слова: *хореографическое образование, научная мысль, региональные исследования.*

SUMMARY

T. L. Povalii. Scientific area of choreographic education in the Republic of Poland.

The author traces back the establishment of scientific thought in the sphere of choreographic education in Poland, outlines the basic problems that were discussed at the 1st Congress of Dance and 1st International Conference “Dance education in Poland – reality and challenges” in Warsaw, analyzes the topics of regional research.

Key words: *choreographic education, scientific thought, regional research.*